

ЛЯ ВЫТОКАЎ УРАДЖАЮ

Прэс-канферэнцыя

для мінскіх журналістаў

Чырванню сцягоў адшумеў над Краінай Саветаў Першамай. Радасна і ўрачыста адзначылі яго ў буйных гарадах і маленькіх вёсках. Вялікімі перамогамі сустрэлі савецкія людзі гэта свята працы і міру.

«Натхнёная творчая праца народа, — сказаў у сваёй першамайскай прамове на Краснай плошчы Генеральны сакратар ЦК КПСС Леанід Брэжнёў, — дае свае вынікі: у многіх важных сферах вытворчасці мы ідзём з апырэджаннем планавых заданняў або трымаем такі тэмп, які гарантуе дасягненне намечаных мэт».

Добры тэмп узят сёлета і ў сельскай гаспадарцы. Гэты тэмп тым больш неабходны, што суровая зіма і пыльныя буры нанеслі значную шкоду павісам у некаторых раёнах краіны. Студзенскімі маразамі, якія на поўначы Беларусі даходзілі да 36 градусаў, пашкоджана каля 10 працэнтаў азійных і на тэрыторыі нашай рэспублікі. Але ні суровая зіма, ні позняя вясна не могуць перашкоджаць здзяйсненню задач, што стаяць перад сельскімі працаўнікамі.

Аб гэтых задачах, аб дасягненнях і перспектывах развіцця сельскай гаспадаркі рэспублікі раскажаў першы намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР Уладзімір Лабанок на прэс-канферэнцыі, якая была наладжана для журналістаў беларускай сталіцы.

Мінулы, юбілейны для нашай рэспублікі год, сказаў Ул. Лабанок, быў адзначаны добрымі поспехамі ў сельскай гаспадарцы. Напрыклад, збожжа было сабрано ў параўнанні са зборам 1961—1965 гг. больш на 28 працэнтаў, ільновалакна — на 6 працэнтаў, бульбы — на 40 працэнтаў, цукровых буракоў — у 1,6 раза. Мясца, малака і яек было атрымана больш, чым у любы іншы папярэдні год. Калгасы і саўгасы атрымалі ад меліярацараў больш 200 тысяч гектараў асушаных зямель. У мінулым годзе была завершана электрыфікацыя ўсіх населеных пунктаў, якія маюць дзесяць і больш двароў. Значна ўмацавалася матэрыяльна-тэхнічная база калгасаў і саўгасаў.

Затым Ул. Лабанок раскажаў журналістам аб абавязцельствах, якія ўзялі на сябе калгаснікі і рабочыя саўгасаў рэспублікі. Будуць значна расшыраны пасяўныя плошчы. З кожнага гектара мяркуецца атрымаць па 13,7 цэнтнера збожжавых, па 238 цэнтнераў цукровых буракоў, па 138 цэнтнераў бульбы. Жывёлаводы абавязаліся надаць ад кожнай каровы 2332 кілаграмы малака, на 100 гектараў сельгасугоддзяў атрымаць па 66,1 цэнтнера мяса.

Гэта не простая задача, але ў сельскай гаспадарцы рэспублікі ёсць усе ўмовы для яе вырашэння. Напрыклад, сёлета калгасы і саўгасы атрымаюць значна больш мінеральных угнаенняў, чым у мінулыя гады: азотных тукаў — на 21,7 працэнта больш, чым летась, калійных угнаенняў — на 35,6 працэнта. Пад кожны гектар яравых ёсць магчымасць унесці не менш 5 цэнтнераў мінеральных угнаенняў.

Наяўнасць дастатковай колькасці сельскагаспадарчых машын дазволіць у гэтым годзе ажыццявіць стопрацэнтную механізацыю на вырошчванні ўборцы збожжа, узровень механізацыі пры ўборцы бульбы складзе 98 працэнтаў.

Наогул у сельскую гаспадарку рэспублікі, паводзімі Ул. Лабанок, выдзяляецца прыкладна 20 працэнтаў усіх дзяржаўных капіталаўкладанняў. Акрамя таго, вялікія капіталаўкладанні зрабюць самі калгасы і саўгасы.

Неўраджай... Якім злавесным было калісьці гэта слова для беларускага селяніна. Яно несла голад, жабрацкую торбу, смерць. Адыйшлі ў нябыт тыя змрочныя часы.

Пасевы азійных, пашкоджаныя зімовымі маразамі, будуць падсявацца яравымі культурамі. На плошчах, дзе захавалася менш 35 працэнтаў колькасці раслін, будзе пасеяны ячмень, грэчка, авёс, кармавы лубін.

Прыкладна на два тыдні спазнілася сёлета беларуская вясна. Гэта хаця і стварае дадатковыя клопаты, але не палюхае сялян. Магутная армія тэхнікі выходзіць на палі. З яе дапамогай сёўба будзе праведзена ў самыя сціслыя тэрміны. Высакакаснае насенне, якім забяспечаны калгасы і саўгасы, дастаткова колькасць мінеральных і арганічных угнаенняў, умелая арганізацыя, самааданая праца хлебарабаў — ва ўсім гэтым залог будучага добрага ўраджая.

ГЛЫБОКІЯ КАРЭННІ

У доме Райкавых была ўрачыстасць. Віноўнік яе Пецька, самы малодшы ў сям'і, сядзеў за сталом побач з бацькам. Той, паклаўшы вялікую далонь на плячо сына, сказаў:

— Малайчына ты ў мяне, Пятро. Правільны шлях у жыцці выбраў. Дзед твой толькі марыў сынам вышэйшую адукацыю даць, але не давалася. А вось ты ў мяне студэнтам стаў.

Калі Пецька здаваў экзамены ў Магілёўскі машынабудаўнічы інстытут, Фёдар Мікалаевіч непакоіўся за сына напэўна больш, чым ён сам. А потым ужо яны ўбачылі спісы паступіўшых на вярэйняе аддзяленне інстытута, дзе сярод іншых быў і Пётр Райкаў.

— А цяпер, сынку, трэба рашыць, куды працаваць пойдзеш. — працягваў старэйшы Райкаў.

Усе глядзелі на Пецьку. Ён павярнуўся да бацькі:

— Чаго там рашаць. Зразумела, на аўтамабільны пайдзі. Дзе ж яшчэ Райкавым працаваць.

На наступную раніцу Пётр крочыў побач з бацькам, які ледзь паспяваў адказваць на прывітанні сустрэчных. Было прыемна, што бацьку ведае столькі людзей.

Яшчэ б не ведаць! Фёдар Мікалаевіч на Магілёўскім аўтамабільным праце з дня яго заснавання. Рос з заводам разам. Ад рабочага да начальніка інструментальнага цэха.

Ля ўваходу Фёдар Мікалаевіч крадком прыцягнуў да сябе сына.

— Ну вось, Пятро, Райкавых цяпер на заводзе зноў дзевяць, як і гады, да вайны. Калі дзед твой прызваў у Магілёў усіх сваіх сыноў.

...Мікалай Васільевіч Райкаў прыехаў у Магілёў летняй раніцай. Выйшаў з вагона, і слёзы на вачах выступілі. Нехта спачувальна падтрымаў яго пад руку. А ён, прыклаўшы да вачэй хустцінку, гаварыў усхвалявана:

— Разумееш, браток, амаль дваццаць год тут не быў.

Потым ён ішоў па вуліцы і нічога не пазнаваў. Глядзеў на бліскучы ў праменнях сонца Днепр, на кварталы дамоў, якія будаваліся, і на Душы яго цяпела. Навокал шумела жыццё. Раслі карпусы заводаў. Звінела галасамі будоўляў, песнямі радасці першая пяцігодка. Стары губеранскі горад набыў новыя абрысы.

Усё, аб чым чуў Райкаў за тысячы кіламетраў адгэтуль, паўстала перад вачыма. Глядзеў ён на ўсю гэтую

навізну і здзіўляўся. А яшчэ больш здзіўляўся, калі на высокім беразе Дняпра, дзе былі калісьці архірэйска дачы і пасёлак Халмы, убачыў растучыя карпусы нейкага завода.

Пазнаёміўся Райкаў з маладым цесляром. Той растлумачыў:

— Аўтарамонтны завод будзем. Ідзі да нас, бацька.

А на наступны дзень Райкаў ужо звычайна трымаў у руках рубанак. Спорылася любімая справа.

У маладосці зведаў Мікалай Райкаў, што такое паднявольная праца, царскія ссылкі і турма. У 1905 годзе ён распаўсюджаў у Магілёве лістоўкі з заклікам да ўзброенага паўстання.

Жандары прыйшлі за ім ноччу. Трымалі ў турме, а пазней з сям'ёй выслалі на вечнае пасяленне ў Сібір. Там нарадзіліся сыны Дамітрый, Сяргей, Фёдар, Мікалай, Пётр, Іван, Уладзімір, дачка Марыя. У Сібіры Райкаў сустрэў рэвалюцыю.

Праз месяц пасля звароту Мікалая Васільевіча ў Магілёў прыехалі Фёдар і Мікалай. Вацька іх адразу павёў да дырэктара Андрэя Палупанова. Фёдар крыху бянтэжыўся. Ведаў ён, што дырэктар чалавек асаблівы, герой грамадзянскай вайны. Дырэктар сустрэў братоў, як добрых сяброў, адразу ж прызначыў на работу. Рабочых рук на заводзе не хапала. Сталі Фёдар і Мікалай токарамі.

У хуткім часе ў родны горад пераехала ўся сям'я Райкавых. Горды быў Мікалай Васільевіч, калі раніцай на чале сваёй сям'і крочыў да заводскай прахадной. Усё дзевяць Райкавых на заводзе абаснаваліся ў адным цэху — інструментальным.

У першы ж дзень Вялікай Айчыннай вайны Фёдар, Сяргей і Іван прыйшлі ў ваенкамат. Яны ўмелі вадзіць танк і цяпер вырашылі стварыць свой экіпаж. Аднак разам ваяваць не давалася. Фёдору Райкаву было загадана тэрмінова эвакуіраваць завод у Куйбышаў. Астатнія ваявалі на фронце.

У музеі гісторыі завода імя Кірава ёсць стэнд, які расказвае аб тых, хто працаваў у яго цэхах, а затым сабралі ў руках абараняў Радзіму ад гітлераўскіх захопнікаў. Міжволі звяртаюць на сябе ўвагу размешчаныя побач тры фатаграфіі. Глядзяць з іх хлопцы, на дзіва падобныя адзін на аднаго. Гэта Мікалай, Сяргей і Пётр Райкавы. Пад фатаграфіямі скупныя словы: «Загінулі ў 1943».

Цяжкі гэта быў для Райкавых год. У Куйбышаў прыйшлі адразу тры пахавальныя. Над Волгай загараўся самалёт Мікалая, варажыя куля нагнала Пятра пад Корсунню, загінуў пад Магілёвам Сяргей.

Цяжкі гэта быў для Райкавых год. У Куйбышаў прыйшлі адразу тры пахавальныя. Над Волгай загараўся самалёт Мікалая, варажыя куля нагнала Пятра пад Корсунню, загінуў пад Магілёвам Сяргей.

Фёдар рваўся на фронт. Але ў ваенкамате яму катэгорычна адмовілі:

— Ваша справа не менш важная. Фронту неабходна зброя. І акрамя таго, на фронце ўжо ваююць Райкавы. Ці не так?

Усё гэта так. Астатнія браты таксама ваявалі. Іван дайшоў да Кенігсберга, Уладзімір дабіваў ворага ў Берліне. Вярнуўся кавалерам ордэна Чырвонай Зоркі.

А потым над крайняй прагрэмеў салют Перамогі. Скончылася вайна. Райкавы не далічыліся трох братоў, вайна раскідала ў розныя куткі краіны астатніх.

Але занадта глыбокія карэнні пусціла сям'я Райкавых у Магілёве. Пацягнула ў родныя мясціны Фёдара і Уладзіміра. З гэтым горадам, з сінявокім Дняпром і заводам на яго крутым беразе звязана іх жыццё назаўсёды.

Калі тры гады назад Магілёўскі аўтамабільны адзначыў сваё 30-годдзе, у музеі гісторыі завода з'явіўся яшчэ адзін стэнд, прысвечаны вэтэранам прадпрыемства. Тут знаходзіцца фатаграфія Фёдара і Уладзіміра Райкавых.

Уладзімір Мікалаевіч — старшы інжынер аддзела тэхнічнай інфармацыі, намеснік сакратара парткома завода, артыст народнага тэатра дома культуры аўтамабільнага.

А Фёдар Мікалаевіч кіруе тым самым цэхам, дзе пачынаў сваю працоўную дзейнасць токарам. Ён назаўсёды застаўся верны прафесіі інструментальшчыка.

У Фёдара Мікалаевіча захоўваюцца два сэрбраныя медалі за ўдзел у Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР. Там экспанаваліся палімерныя штампы, якія вынайшаў Райкаў замест металічных, складаных і дарагіх. Яго вынаходства эканоміла заводу 50 тысяч рублёў.

Віктар і Пётр, сыны загінуўшага Мікалая, атрымалі вышэйшую адукацыю і працуюць канструктарамі. Старэйшая дачка Фёдара Мікалаевіча Людміла — дыспетчар эксперыментальнага цэха. А калі прыйшоў час працаваць Пецьку, ён без ваганняў выбраў інструментальны. Дзеці Уладзіміра Мікалаевіча яшчэ вучацца ў школе. А калі атрымаюць адукацыю, таксама прыдуць на завод.

На ўрачыстых вечарах яны заўсёды побач — усё дзевяць Райкавых. Іх прозвішча самае вядомае на заводзе, самае ганаровае. Калі скласці разам усе працоўныя гады прадстаўнікоў сям'і Райкавых на Магілёўскім аўтамабільным, атрымаецца не адна сотня год.

І цяпер яны ў страі. Цяпер сваімі рукамі старэйшыя і маладыя Райкавы ствараюць скрэперы, двухвосевыя цягачы, магутныя 18-тонныя кар'ерныя самазвалы. Фёдар Мікалаевіч задаволены сваімі дзецьмі і пляменнікамі. У яго дастойная змена.

С. ГЕБЕЛЕВА.

ДЛЯ ТЕХ,
КТО НЕ ЧИТАЕТ
ПО-БЕЛОРУССКИ

СЕГОДНЯ
В НОМЕРЕ

Суровая зима и пыльные бури нанесли значительный урон посевам в некоторых районах страны. Около 10 процентов озимых повреждено и на территории Белоруссии. Но капризы природы не могут помешать осуществлению тех больших задач, которые стоят перед сельскими труженниками. Об этих задачах, о достижениях и перспективах развития сельского хозяйства республики рассказал первый заместитель Председателя Совета Министров БССР В. Лобанок на пресс-конференции для журналистов белорусской столицы. Минувший год принес неплохие результаты труженникам сельского хозяйства. Например, мяса, молока и яиц было получено больше, чем в любом предыдущем году. Окрепла материально-техническая база колхозов и совхозов. Большие задачи стоят перед сельским хозяйством республики в этом году, и созданы все условия для их выполнения («ЛЯ ВЫТОКАЎ УРАДЖАЮ», 1 стр.).

Мартын Русин живет в Детройте, а его сын Адам — в небольшом белорусском городе Пинске. Во время второй мировой войны ушел Мартын Русин в армию Андерса, затем попал в США, там и остался. На материнские плечи легли все заботы о семье. Может поэтому не сумел Адам в свое время получить образование: нужно было работать. Зато сейчас в дом Русинных пришел достаток. Адам работает трактористом и учится в индустриально-педагогическом техникуме, его жена заканчивает педагогический институт. Недавно Адам Русин ездил в Детройт. «Я посмотрел, — говорит он, — как живет отец, и сравнил с тем, как я живу. Скажу откровенно: не завидую я такому достатку. Я чувствую себя более уверенно и живу лучше» («ПРАЦЭНТ ДАБРАБЫТУ», 5 стр.).

Недавно в издательстве «Беларусь» вышла книга И. Шаринского «Странствия по Канаде». Эта книга интересна прежде всего тем, что ее автор, проживший в Канаде свыше тридцати лет, правдиво и убедительно описал путь трудового эмигранта, характерный для сотен тысяч людей, изгнанных с Родины голодом и безработицей. Но книга И. Шаринского — не только о трудностях пройденного им пути. Немало теплых ее страниц посвящено людям труда разных национальностей, чья дружеская поддержка помогла выжить и выстоять оторванным от Родины скитальцам. И, конечно же, это книга о благородной деятельности организации, которая так много сделала для выходцев из России и Польши — о Федерации русских канадцев («ВАНДРАВАННІ ПА КАНАДЗЕ», 5 стр.).

Статья «МАРШРУТ ДРУЖБЫ» (7 стр.) посвящена дружбе, которая больше 12 лет связывает столицу Белоруссии и один из крупнейших промышленных центров Великобритании Ноттингем. Взаимный обмен делегациями, выставками, письмами и другие контакты между двумя городами осуществляются по линии Минского городского Совета и муниципалитета Ноттингема. Во время одного из своих визитов английские друзья привезли в подарок мичманам песню композитора Г. Купера на слова поэтессы Б. Парви «Для друзей в Минске». В концертном зале Ноттингема звучала белорусская музыка, а в городской картинной галерее были выставлены произведения белорусских художников. Английский цветовод Г. Уиткрофт подарил нашему городу черенки выведенных им роз сорта «Мир».

Белорусскому писателю Илье Гурскому исполнилось 70 лет. Сын крестьянина-бедняка из деревни Замостье Узденского района, он с 14 лет начал самостоятельную трудовую жизнь: батрачил у помещика, работал на Обуховском заводе в Петрограде. Пять лет служил в Красной Армии, сражался на фронтах гражданской войны. В годы Великой Отечественной войны И. Гурский редактировал газету «За свободную Беларусь» и сатирический журнал «Партизанская дубинка». Первое его произведение — пьеса «Новым путем» — была напечатана в 1928 году. За сорок лет плодотворной литературной деятельности Гурский создал целый ряд пьес, повестей, романов. Среди них такие большие полотна, как «В огне», «Ветер века», «Родина» («КАСТРЫЧНИКАМ МАБІЛІЗАВАНЫ», 8 стр.).

З 37 зарубажнымі краінамі мае сувязь бібліятэка Акадэміі навук БССР. НА ЗДЫМКУ: бібліятэкар сектара міжнароднага кнігаабмену Наталля МАРШЧОНАК за разборам атрыманай літаратуры. Фота К. ЯКУБОВІЧА.

НА АКІЯНСКІХ ЛІНІЯХ— ЧАРНАМОРСКАЕ ПАРАХОДСТВА

У складзе Чарнаморскага параходства цяпер звыш трохсот суднаў — грузавых, пасажырскіх, тэхнічных, выратавальных. Акрамя таго, больш за трыста пяцьдзесят суднаў прыбарэжнага плавання. Усе яны прыпісаны да нашых дзевяці портаў, якія размешчаны на ўзбярэжжы ад Адэсы да Феадосіі. Калі адначасова загрузіць увесь наш флот, то гэта складае паўтара мільёна тон розных тавараў.

Палова ўсіх суднаў параходства пабудавана ў мінулыя пяць год, і толькі некаторыя маюць узрост старэй за дзевяць год.

У мінулым годзе судны параходства наведалі порты шасцідзсяці краін усіх кантынентаў зямнога шара. Вялікі асартымент транспартуемых тавараў — разнастайнае абсталяванне, аўтамашыны, трактары, нафтапрадукты, зерне, каўчук, абутак і многае іншае.

У некалькі разоў узрасла перавозка грузаў замежным грузаўладальнікам на нашых суднах. Перавозыцца ў розныя краіны жалезная руда з Індыі, каўчук з Малайзіі, шэрсць з Аўстраліі. Добрыя ўзаемаадносіны склаліся ў нас з японскай фірмай «Сі Айтэх». Мы пераво-

зім трубы вялікага дыяметра і сталёныя рулоны. На доўгі тэрмін фрахтуе савецкія судны італьянская фірма «Папастаг». Нядаўна адкрыта новая рэгулярная лінія на Канаду. Яна будзе дзейнічаць летам і зімой: судны з умацаваным корпусам змогуць паспяхова пераадоляваць льды ля канадскіх берагоў.

У параходстве — свой электронна-вылічальны цэнтр, вядзецца распрацоўка механізацыі і аўтаматызацыі ўпраўлення. Завяршаецца будаўніцтва сваёй камфортабельнай гасцініцы ў Адэсе, добраўпарадкаваецца міжрэйсавая база адпачынку маракі.

А. ДАНЧАНКА,
начальнік Чарнаморскага
параходства.

PAGES FROM LENIN'S LIFE

As soon as the Bolshevik Party was installed in power, it honoured its commitments to the people: it proclaimed peace and gave the people land and freedom. But the power of the working class had to be maintained and consolidated. From the very first day, as soon as the October Revolution was successfully completed, Lenin gave himself entirely to safeguarding and fostering these gains.

The workers and peasants began their construction of the new life in a complex situation. The socialist revolution had triumphed in one country, a country which was relatively backward economically, and the bulk of whose population consisted of small farmers. The war was still on and was devastating the country and ruining the whole of the national economy. The numerous enemies of Soviet power staged plots, uprisings, sabotage and provocations, and spread lies and slander about it. The situation was complicated by the fact that some vacillating Bolsheviks (Kamenev, Zinoviev, Rykov and their supporters) also opposed the Party's line.

The enemy's resistance had to be overcome, the towns had to be supplied with foodstuffs, the plants and factories restarted, and the new Soviet state properly organized.

Lenin set the task of drawing broad masses of workers and peasants into active participation in socialist construction. He said that an end should be put to the bourgeoisie's fabrications that only the rich officials from the wealthy classes could run the state.

One day Lenin had a visit from workers assigned to a People's Commissariat, who asked for permission to return to their factories because they were un-

able to cope with their new duties. Lenin heard them out and said: «I have never been at the head of state either, but the Party and the people entrusted this job to me and I have to justify their trust. I recommend that you do the same».

In November 1917, Lenin wrote his appeal, «To the Population», urging the people to rally round the Soviets, and boldly take over the reins of government. At meetings and rallies, he tirelessly called on the masses to build the new life, saying: «Socialism cannot be established by decrees from above». He believed that the main thing in the construction of socialism was the creative endeavour of the masses.

The Soviet Government had its seat in the Smolny in Petrograd. The place hummed with activity day and night. Instructions were dispatched from here in all directions and people came here from all parts of the country. At the centre of this hive of activity was Lenin, who met workers, soldiers, sailors and peasants, the latter travelling to the capital as delegates from their villages, some of them from the remotest part of the country, to see and talk with Lenin, the head of their own Government. Lenin received and heard everyone out, quickly settled various matters, teaching the workers and peasants and learning from them himself. He directed every aspect of life in the young Soviet Republic, kept everything within his field of vision, and worked out the key problems of Party and state policy.

Within a short period, radical political and economic transformations were carried out in the country. In the very early days, the Soviet Government adopted Lenin's draft statute on workers' control over production and distribution. Elected representatives

of industrial and office workers were empowered to supervise everything that happened at their enterprises and to prevent stoppages. That was the first step of the working class in taking over management of production.

Decrees were adopted demobilizing the old army, abolishing the division of the population into social estates, and cancelling the privileges of the propertied classes. The railways, the merchant marine, the banks and all foreign trade passed into the hands of the state and became the property of the whole people. Soon factories and plants also became the property of the nation.

All the organs of the Soviet state, and the People's Commissariats, were set up under Lenin's direct guidance. It was he who proposed the establishment of the Supreme Economic Council, the first proletarian organ for the planning and management of the national economy; the People's Commissariat for the Affairs of Nationalities, and the All-Russian Extraordinary Commission to fight counter-revolution and sabotage. Lenin drew up the «Declaration of Rights of the Toiling and Exploited People», which proclaimed the full equality of all the peoples of Russia and formed the basis of the first Soviet Constitution. All the nations were guaranteed the right to self-determination, up to and including secession and the establishment of independent states. The Declaration laid a firm foundation for the indestructible friendship of the Soviet peoples.

All these measures taken by the Party and the Soviet Government had tremendous influence on the working people, and ever larger masses of people were backing Soviet power.

LENIN FIGHTS FOR PEACE

However, the situation in the country continued to be difficult. The first thing to do was to end the war: the battleweary soldiers were yearning to return to their homes.

Despite the Soviet Government's repeated appeals, Britain, France and the USA refused to hold peace talks with Germany. Lenin believed that in these circumstances the Soviet Government should conclude a separate peace with Germany, without the governments of Britain, France and the USA. There was no other way out. The German imperialists agreed to hold peace talks, but offered predatory terms: they wanted a sizable chunk of Soviet territory.

This confronted the Party and the Government with the question: were they to accept the onerous peace terms, or to continue the war? Lenin proposed peace. He said that the country was utterly exhausted and needed a breathing-space. He said that sacrifices had to be made to save the Soviet Republic, that the war must be ended by all means, and at least a short period of peace obtained to consolidate Soviet power, and to preserve the gains of the proletarian revolution. Lenin said the workers and peasants must be given a respite from the horrors of the imperialist war to enable them to start reconstructing the national economy, and to build up a new, a workers' and peasants' army, capable of defending the gains of the revolution.

The conclusion of peace with Germany was opposed by what was left of the overthrown bourgeoisie, the Socialist-Revolutionaries, the Mensheviks, Trotsky and the so-called «Left Communists» — Bukharin, Bubnov, Lomov, Osinsky and others. The

latter wanted the peace talks broken off and called for a «revolutionary war» against Germany, although the country lacked the strength to fight one. Thus, Lenin's line was opposed by the bourgeoisie, the petty-bourgeois parties and some vacillating Bolsheviks.

The situation in the Party was very trying, and Lenin took this very much to heart. He wrote articles against the «Left Communists» and against Trotsky, ridiculing and exposing the danger of «revolutionary phraseology». Lenin said that what the «Left Communists» were proposing was a gamble, and that their behaviour was «strange and monstrous», for they had gone so far as to suggest that Soviet power could be sacrificed in the interests of the international revolution. He stressed that the best support the working people's world liberation movement could have was the preservation and consolidation of the Soviet Republic.

The question of peace was repeatedly discussed by the Party's Central Committee, and the debates were extremely sharp. At first, a majority of the Central Committee members did not support Lenin. Trotsky, who had been appointed head of the Soviet delegation for the peace talks with Germany, failed to carry out the instructions issued by Lenin, the Party's Central Committee and the Soviet Government, refused to sign the terms offered by Germany, thus wrecking the peace talks. The behaviour of Trotsky and the «Left Communists» played into the hands of the German imperialists. In February 1918, the German Army took the offensive in an effort to destroy Soviet power and turn Russia into a colony of the imperialists.

(To be continued)

ПШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Сердечная благодарность за фильм «Белорусская сюита», который мы получили в последних числах февраля. Фильм пришел с большим опозданием в связи с двухмесячной забастовкой нью-йоркских порттовых рабочих. Эта картина, показывающая развитие белорусской культуры, заставляет призадуматься даже неверующего Фому. Очень хорошо, что она на белорусском языке.

Фильм демонстрировался шесть раз в Чикаго и его окрестностях, его увидело больше тысячи человек. И все, даже недоброжелатели, были в восторге.

Уважающий вас

А. ХАРБИН,
секретарь Клуба старожилів имени
США. **Ю. Гагарина.**

Шлю сваё сардэчнае прывітанне і падзяку за газету «Голас Радзімы». Добрымі навінамі пахваліцца не магу. 10 месяцаў не працую, знаходжуся ў бальніцы, у Лондане. Перанёс ужо дзве аперацыі на лёгкіх. Не ведаю, што з гэтага атрымаецца. Аб паездцы на Радзіму не магу нават марыць.

Усім сваім знаёмым, якія, як і я, змарнавалі сваё жыццё на чужой старане, гавару, каб паехалі на Радзіму. Бацька няма чаго.

Я пабываў на Радзіме ў 1967 годзе. Гасціў

5 тыдняў. Быў вельмі здзіўлены, як змяніліся гарады, мястэчкі, вёскі. Не пазнаць Гродна, Шчучын, Скідэль, Острына. А ў майі вёсцы Шэнец усе дамы новыя. Раней, пры буржуазнай Польшчы, адзін дом 20 год будавалі, а цяпер за 20 год усюды пабудавалі дамы, магазіны, пасадылі сады, паркі.

А мы тут, у Англіі, працуем невядома для чаго. Мільянеры лямб больш багацеюць, а жыццё рабочага чалавека з кожным годам робіцца ўсё даражэй. Многія наогул без работы сядзяць, а ў тых, хто працуе, вылічваюць вялікія падаткі. З таго, што застаецца, трэба заплаціць за кватэру, купіць вопратку, ежу, вельмі многа выдаткаў на транспарт. Карацей кажучы, ледзь зводзіш канцы з канцамі. А калі чалавек захварэў — дык зусім прапаў. Будзе, як я цяпер, жабраком, таму што ўсе запасы аддасць на дактароў.

У нас на Радзіме зусім іншая справа. У Гродна я зайшоў у паліклініку. Мяне прыняла жанчына-ўрач, вельмі ўважліва агляла, выпісала рэцэпт. За ляркарства ў антэцы заплаціў вельмі мала. У Англіі, калі па рэцэпту бярэш ляркарства, плаціш вялікія грошы, а без рэцэпта — у 10 разоў даражэй. Да таго ж доктар дае такі рэцэпт, каб ты не выздаравеў, а да яго лямб раз прыйшоў.

Англія.

А. ХОХА.

«ТРЫМАЙЦЕСЯ ВЫ РОДНАЕ ЗЯМЛІ»

Ул. КЛІШЭВІЧ жыве ў Злучаных Штатах Амерыкі, Нядаўна ён прыслаў нам нізку сваіх вершаў, якую мы сёння прапануем увазе нашых чытачоў.

КОНЬ

Сам худы, змардавана-санлівы,
Цяжка крочыш з нагі на нагу.
Сніш ты часта зялёныя нівы,
Веснавую касьбу мурагу.
Па каменным і брудным бруку,
Выбіваючы іскраў агні,
Надаела табе праз муку
Пад дажджом і пад спёкай гніць.

Я вітаю цябе, вітаю,
У вачах тваіх бачу слязу.
Я таксама няшчасце глытаю,
Непамерны свой цяжар вязу.

Толькі доля мая другая,
Хоць аднолькава цяжка нам:
Гаспадар цябе ў воз запрагае,
Ну, а я ў хамут лезу сам.

Хочаш, плач ці давіся ад смеху —
Не ўцячэш ад праклятай бяды.
На апошні паўстанак заехаў,
Болей ехаць няма куды.
Ад утомы і коні сталі.
Хмары, цемь, няма дарог.
Глянуў я ў туманныя далі,
Камень цяжкі на сэрца лёг.

Не стрымаць ні сарказму, ні смеху,
Многа поўзаў туды і сюды.

На апошні паўстанак заехаў —
Болей ехаць няма куды.

ПАПЯРЭДЖАННЕ

Вам хочацца паглынуць за мяжу?
На слова не паверыце — я гэтага баюся.
Адно я вам па шчырасці скажу,
Не падавайцеся абману і спакусе.

Адсюль як моцы ёсць крычу:
Маёй памылкі вы не паўтарэце!
Нам гэты свет зусім не паплячу!
Няма чаму давіцца ў гэтым свеце.

Жыцця шляхі на выснаў прывялі:
— Хай б'е пярун, хай крэслаць бліскавіцы,
Трымайцеся вы роднае зямлі.
Як дзеці матчынай трымаюцца спадніцы.

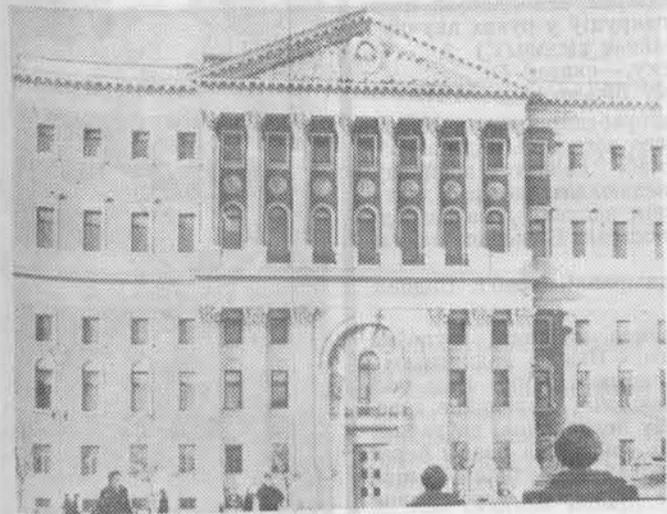
Кідай, паэт, — а то душа астыне —
Ты край чужы!
Пра горкі лёс далёка на чужыне
Ты раскажы.
Я сам свае над галавою цені Пэраламлю.
Ты апусціся цвёрда на калені,
Цалуй зямлю.
Калі цябе хто-небудзь запытае,
Скажы яму:
— Радзімы-Маці кветка дарагая —
Мяжа ўсяму.
Ул. КЛІШЭВІЧ.

Былы беларускі партызан славак Ян ПЕТРАШ (у цэнтры) з сябрамі па зброі Міхаілам ДЖАГАРАВЫМ, Герасімам РАМАНАВЫМ, Сяргеем ЛАРЫНЫМ, Васілём БІТУСАМ, Міхаілам КРУПСКІМ, Іванам ЯРАШЭУСКІМ.
Фота К. ЯКУБОВІЧА.

На нашых здымках — будынак Маскоўскага Савета дэпутатаў працоўных і мемарыяльная дошка, умацаваная на ім. З балкона Массавета не раз выступаў Уладзімір Ільіч Ленін.

Фота Г. УСЛАВА.

ПРАЦЭНТ ДАБРАБЫТУ

Я шукаў вуліцу Мірную, дом 100, дзе, як мне гаварылі ў адзеле кадрў Пінскага мясакамбіната, жыве Адам Русін. Праце Адам трактарыстам у падсобнай гаспадарцы камбіната, а паспрабуй застаць на месцы трактарыста, — вясна, работы многа, сёння ён на адным полі, заўтра на другім. Я адмовіўся ад думкі «злавіць» Адама на рабоце і таму надвечоркам, калі, па маім меркаванні, пара ўжо вярнуцца з поля, паехаў на Мірную.

У аўтобусе кандуктарка пачала растлумачваць, як мне трапіць на гэтую вуліцу. Свае парады пачалі даваць адзін за другім пасажыры. Я сумеўся ад такой увагі цэлага аўтобуса і хацеў непрыкметна сыйсці на першым жа прыпынку.

— Пачакайце, — павярнуўся тварам да мяне пасажыр, які сядзеў наперадзе, — мне ў той бок, так што дапамагу...

Мы сьлілі разам. Мужчына год трыццаці гадоў уважліва паглядзеў на мяне і спытаў:

— Каго вы шукаеце на Мірнай? Можна я ведаю?

— Адама Русіна.

— Калі ласка, Русін перада вамі. Будзем знаёмы — Адам Мартынавіч.

— Вы?! І працуеце трактарыстам?

— Так, а што вас здзіўляе?

Я паглядзеў на чалавека, які стаў перада мной. Высокі, статны, з глыбокім позіркам разумных вачэй. (Позірк яго мне адразу спадабаўся. Было ў ім нешта шчырае, даверлівае, добрае). Па вопратцы ніколі не скажаш, што ён трактарыст, які з паўгадзіны назад быў яшчэ ўвесь у мазуце і пылу. Амаль новенькі плашч ёмка ляжаў на плячах. На галаве капялюш. Я сказаў Адаму, што мяне здзіўляў яго знешнім выглядзе.

— Не ісці ж на заняткі ў ватоўцы і кірзавых ботах.

— Дык вы зараз не дамоў?

— Не, дадому я вярнуся познім вечарам, пасля адзінаццаці, а цяпер іду ў тэхнікум.

Мы падыходзілі да індустрыяльна-педагагічнага тэхнікума. Тут па вечарах вучыцца Адам Русін. Так склалася жыццё хлопца, што не мог ён ў пару атрымаць адукацыю. Вайна. На плечы маці леглі ўсе клопаты аб сям'і. Ад бацькі не было ніякіх вестак. Шы жывы, ці дзе загінуў? Жылі з надзеяй у сэрцы і пакрысе станаўліліся на ногі. Пабудаваў свой дом у горадзе. Цяжкія пасляваенныя гады мінулі, у ся-

м'ю прыйшоў дастатак. Цяпер можна было падумаць і пра тое, што некалі было ўпушчана.

Скончыў Адам індустрыяльна-педагагічны і будзе ўжо мець сярэдняю тэхнічную адукацыю. Звычайна выпускнікі тэхнікума працуюць выкладчыкамі ў прафесіянальна-тэхнічных школах.

— Быць і вам педагогам, — сказаў я Адаму.

— Паглядзім, — шматзначна адказвае Русін. — Можна стаць, напрыклад, інжынерам.

— Але ж для гэтага трэба скончыць інстытут!

— Вядома. А хто сказаў, што мне туды дарога закрыта?

Тут я заўважыў у позірку Адама, акрамя дабратаў і шчырасці, яшчэ і рашучасць, настойлівасць.

— Узяўся за гуж, не кажы, што не дуж, — нібы падсумаваў сказанае Адам.

Сям'я ў Русіна невялікая: жонка, дачка, ды маці Адама жыве разам з ім. Марыя Міхайлаўна ў школе загадчыцай вучэбнай часткі працуе, Ганначка ходзіць у першы клас, а бабуля дома за парадкам сочыць. Пры такіх умовах можна вучыцца. Але ўсё-такі пасля трыццаці гадоў гэта адважыцца не кожны.

— Цяпер, відаць, жонка возьме вас на ўтрыманне, — кажу я Адаму.

— Гэта яшчэ як сказаць! — усміхаецца. — Яна таксама вучыцца. Сёлетня заканчвае педагагічны інстытут у Брэсце.

— Вось дык сям'я! — здзіўліўся я. — Усе вучацца, ад малога да старога.

— А чаму не вучыцца? — разважае Адам. — Плаціць за гэта не трэба. Была б толькі ахвота да навукі. Жывём мы ў дастатку. Я зарабляю да 150 рублёў у месяц, жонка не менш. Усе апрануты, абуты, дом абстаўлены, як належыць... Нядаўна ездзіў у госці да бацькі, у Амерыку.

Дарога як ніяк больш 700 рублёў каштавала. Я ж іх ні ў кога не пазычаў, у бацькі не прасіў. Самі сабралі. А ведаю, што з Амерыкі ў Беларусь не кожны з нашых можа прыехаць, бо не ў кожнага лішні долар у кішэні водзіцца.

Тут мы з Адамам перавалі гутарку на яго паездку ў Злучаныя Штаты Амерыкі. Ён толькі што вярнуўся адтуль, якіх пару тыдняў назад.

...Мартына Русіна напачкаў лёс многіх нашых беларусаў з былых заходніх абласцей рэспублікі. У час другой сусветнай вайны ён пайшоў у армію Андэрса, а пасля яе асеў у Дэтройце. Ажаніўся другі раз. Доўга не даваў аб сабе знаць. Потым напісаў, што жывы, здаровы, што помніць сваю Піншчыну. Вельмі хацелася Мартыну ўбачыць свайго роднага сына, ды і Адаму шчырае сэрца: як выглядае

бацька. І вось у пачатку гэтага года Адам Русін адправіўся за акіян.

— Ці добра жывецеца вашаму бацьку? — пытаю Адама. — Усё-такі ў багатую краіну трапіў. Не многім з былых андэрсаўцаў шчасце ўсміхнулася. Ведаю, што многія пачыналі свой шлях за мяжой з таго, што мылі талеркі ў харчэўні і гэтым зараблялі сабе на жыццё.

— Ды як вам сказаць. Бацька доўгі час працаваў слесарам на заводзе. Ну, другая жонка з дастаткам. Маюць свой дом і машыну. Праўда, за ўсё гэта трэба яшчэ выплачваць крэдыт.

Ужо два гады, як бацька на пенсіі. Здароўе благое. Нездоўга да майго прыезду выйшаў з бальніцы. Зрабілі яму складаную аперацыю на сэрцы. Больш двух месяцаў ляжаў у бальніцы. А цяпер, відаць, больш года будзе расплачвацца за гэта. Не ведаю, колькі ён выклаў ужо з кішэні, гаварыў толькі, што яшчэ тры тысячы долараў засталася ўнесці за лячэнне.

— Што вам найбольш запомнілася з паездкі ў Дэтройт? — пацікавіўся я ў Адама.

— Тое, што на кожным кроку трэба плаціць, даруйце, нават за туалет. Я паглядзеў, як жыве бацька, і параўнаў з тым, як я жыву. Шчыра скажу: не зайздросціў я такому добрабыту. Я адчуваю сябе больш упэўнена і жыву лепш...

— Але ж у вас няма машыны, — перабіў я Адама.

— Што з таго, — адказаў Русін. — Захачу, дык і машыну набуду. А пакуль што мяне задавальняе гарадскі транспарт. І скажу вам проста — на мой погляд, не машына вызначае працэнт дастатку. Я затое магу вучыцца бясплатна, мне не прыдзецца аддаць ні капейкі, калі траплю ў бальніцу, я не трасуся, як там, над кожным цэнтам.

— Вядома, Амерыка — багатая краіна, — працягваў Адам Русін. — Але сярэдні амерыканец жыве за мяне лепш, ну, не болей, чым на адзін працэнт. Далібог, праўду кажу! Я не мог бы там жыць. І паветра не тое, што ў нас на Палессі, і неба не такое радаснае.

Празвінеў званок, склікаючы студэнтаў на лекцыю. Заціхлі калідоры і вестыбуль тэхнікума, дзе мы гутарылі з Адамам Русіным. Ён развітаўся са мной і знік за высокімі дзвярыма аўдыторыі. Я яшчэ раз прыгадаў позірк яго разумных вачэй і энергічны рух, яго статную постаць. Я ўпэўнены, што год праз пяць сустрэну Адама Русіна ўжо на пасадзе інжынера — на заводзе ці ў якой-небудзь установе. У яго для гэтага ёсць зольнасці і магчымасці. Перад ім адкрыты ўсе дарогі.

В. МАЦКЕВІЧ.

г. Пінск.

«ВАНДРАВАННІ ПА КАНАДЗЕ»

Супрацоўнікі Беларускага таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом добра ведаюць актывіста Таварыства рээмігранта з Канады Івана Антонавіча Шарынскага. Вярнуўшыся на Радзіму, ён працаваў у Мінску, у Цэнтральным кніжным магазіне, а зараз ужо некалькі гадоў на пенсіі. Увесь гэты час ён пісаў кнігу аб сваім жыцці ў Канадзе, і вось яна, надрукаваная ў выдавецтве «Беларусь», з'явілася на паліцах кнігарні і бібліятэч.

Кніга гэтая цікавая перш за ўсё тым, што ў ёй прэўдзіва і пераканаўча апісаны шлях працоўнага эмігранта, характэрны для соцень тысяч людзей, выгнанага з Радзімы голадам і беспрацоўем. Урадзэнец былой Заходняй Беларусі, І. Шарынскі пакінуў родны кут у 1926 годзе і больш трыццаці год праёў у вандраваннях па Канадзе, імкнучыся знайсці сталую работу, а з ёю ўласны кут і магчымасць абзавесціся сям'ёй. Каму з нашых чытачоў, што выехалі за акіян у той жа час, не знаёмы паездкі на дахах таварных цягнікоў, сезоннай работы ў фермераў летам, лесараспрацоўкі на саракаградусным морозе зімой, а ў гарадах — шльядчкі, з якіх пачыналася навучанне англійскай граматыцы: «No men wanted» («Людзі не патрабуюцца»). «Ох, ужо гэтыя мне шльядчкі! Яны на ўсё жыццё засталіся чорнай плямай у маёй памяці!» — усклікае Шарынскі.

Многа цяжкіх успамінаў прывёз аўтар кнігі са сваіх вандраванняў. «У Канадзе ёсць усе ўмовы для добрага жыцця, — піша ён. — Багатая прырода, працавітыя людзі... Тым не менш народ жыве пад вечным страхам. Галава сям'і баіцца страціць работу. Дзеці баяцца застацца без адукацыі. Людзі баяцца захварэць, таму што ім няма чым плаціць за лячэнне. Фермеры баяцца падзення цен і разарэння. Нават у гады адноснага добрабыту страх псуе людзям настрой, а ў гады крызісу даводзіць іх да адчаю». Віной таму — грамадска-палітычны лад краіны, прыватная ўласнасць, што нараджае пагоню за нажывай, залежнасць эканомікі ад манополі ЗША, гаворыць аўтар.

Але кніга Івана Шарынскага — не толькі аб цяжкіх праходзімых шляхах, нямаюць цёплых яе старонак прысвечана працоўным людзям розных нацыянальнасцей, чыя сяброўская падтрымка дапамагла выжыць і выстаць адарваным ад Радзімы вандрунікам. І, зразумела, гэта кніга аб высакароднай дзейнасці арганізацый, якая так многа добрага зрабіла для выхадцаў з Расіі і Польшчы, — аб Федэрацыі рускіх канадцаў. «Лепшымі я лічу гады знаходжання ў рабочых арганізацыях — рускім рабоча-фермерскім клубе імя М. Горкага і Федэрацыі рускіх канадцаў, — піша І. Шарынскі. — Там я навучыўся разбірацца ў міжнародных і ўнутраных падзеях, пасябраваў з барацьбітамі за рабочую справу і разам з імі змагаўся супраць галечы, фашызму і вайны. Там я навучыўся цаніць сваю чалавечую годнасць. Там я, адзінокі, адчуваў сябе як у роднай сям'і».

Аўтар падрабязна расказвае аб узнікненні і дзейнасці ФРК. Арганізаваны рух рускай і беларускай працоўнай эміграцыі пачаўся ў Канадзе вясной 1930 года, калі ў Торонта быў створаны рабочы клуб імя М. Горкага (украінцы мелі сваю арганізацыю раней). Праз год выйшаў першы нумар рускай рабочай газеты «Канадский гудок», нараджэнне якой гарача ватаў Максім Горкі. Газета гэта была забаронена ў 1940 годзе, але руская і беларуская працоўная эміграцыя дабілася дазволу зноў выдаваць сваю газету, і ў лістападзе 1941 года выйшаў «Вестник», які выдаецца да гэтага часу і карыстаецца вялікай павагай у нашых землякоў.

Ужо ў 30-я гады рабочыя клубы рабілі многае для распаўсюджвання праўды аб Савецкай краіне, для аказання дапамогі беспрацоўным землякам. Дзейнічалі гурткі самадзейнасці і рускія школы.

Але па-сапраўднаму разгарнулася работа клубаў, калі над Радзімай навісла страшная небяспека фашысцкага нашэсця. Іменна тады ўсе патрыёты аб'ядналіся ў адзіную арганізацыю — Федэрацыю рускіх канадцаў. На першым яе з'ездзе быў прыняты заклік да рускіх канадцаў, у якім гаварылася:

«У гэты гістарычны час кожны чалавек, дзе б ён ні знаходзіўся, павінен зрабіць усё для аблячэння і паскарэння перамогі над дзікім ворагам. Ніякія іншыя інтарэсы ці меркаванні не павінны спыніць ці затармазіць нашу дапамогу... Усе канадскія рускія з'езд вітае ўсе рускія арганізацыі і групы, якія прынялі ўдзел у дапамозе Савецкаму Саюзу».

За гады вайны толькі праз Галоўнае праўленне ФРК на дапамогу Радзіме было сабрана больш 500 тысяч долараў. Акрамя таго, сотні тысяч долараў здаваліся аддзелам Федэрацыі непасрэдна ў канадскія таварыствы дапамогі Расіі і Чырвонага Крыжа. Прадстаўнікі канадскай грамадскасці, якія прысутнічалі на мітынгах ФРК, здзіўляліся шчодрасці людзей, аддаваўшых без ваганняў апошнія зберажэнні. Фінансавы сакратар Федэрацыі І. Маланія гаварыў у той час: «Мы ганарымся тым, што нам дазволена дапамагчы нашым братам і сёстрам. Дапамагаем мы ім ад усяго сэрца і не толькі не чакаем ад іх удзячнасці, але мы самі дзякуем ім за тое, што яны ратуюць і наша жыццё».

Гэтыя бескарыслівыя словы пацвярджаюцца шматлікімі заявамі нашых землякоў аб залічэнні іх добраахвотнікамі ў Чырваную Армію. Многія пайшлі ў дзеючую армію Канады, каб у яе радах змагацца з фашыстамі. Сярод іх быў і сакратар Галоўнага праўлення ФРК Рыгор Акулевіч, які вярнуўся з фронту цяжка паранены.

«Сябры пазнаюцца ў бядзе», — гаворыць старая приказка. У цяжкую для Савецкага Саюза часіну землякі з ФРК заслужылі права называцца яго шчырымі сябрамі.

Цікавыя і тыя старонкі кнігі, дзе аўтар знаёміць савецкага чытача з асаблівасцямі канадскага побыту і спосабам жыцця. Аб'ектыўна адзначаючы светлагляд розных груп канадцаў, Шарынскі адзначае сімпатныя прагрэсіўныя сілы краіны да Савецкага Саюза, разуменне імі той каласальнай ролі, якую адыграла ў гісторыі чалавецтва Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя. Гэта, бадай, асабліва выразна выказана ў вытрымцы з газеты «Торонта дэйлі стар», прыведзенай у кнізе:

«З часу рускай рэвалюцыі вялікія рэформы былі ўведзены ў многіх краінах заходняга свету: пенсіі па старасці, дапамога дзецям і маці, аплата за калектывы на рабоце, страхаванне ад беспрацоўя. Усё гэта было ўзаконена з мэтай канкурэнцыі з камунізмам. Калі б не было рускай рэвалюцыі, невядома, ці мелі б месца гэтыя рэформы».

Кнігу І. Шарынскага «Вандраванні па Канадзе», безумоўна, з цікавасцю прачытаюць і савецкія чытачы, і землякі за рубяжом, і, асабліва, нашы сябры з Федэрацыі рускіх канадцаў, актывістам дзеячом якой быў Іван Шарынскі.

С. КЛІМКОВІЧ.

ВОГНІШЧА ПАД БРАЦІСЛАВАЙ

«Ці жывы ён, прайшло ж столькі год?» — думала яна, гледзячы на палі, пералескі, вёскі з чырвонымі стрэхамі дамоў, якія прапывалі міма вагоннага акна. Замільгалі гарадскія будынкі. Праваднік аб'явіў:

— Браціслава!

Трыццаць тры беларусы — дэлегацыя БССР — сьшлі з поезда. Гасцінна, з кветкамі іх сустракалі славакі — былыя партызаны.

...У чаканні аўтамабіля яна ў роздуме хадзіла па нумары, спынялася ля акна, падоўгу глядзела на ажыўленую вуліцу. У дзверы пастукалі.

— Уваходзьце! — сказала яна.

Паволі ўвайшоў стары чалавек у светлым плашчы.

— Аляксандра Карпаўна, — ціха сказаў ён. — Я Іозеф Гусар.

Яна кінулася да яго. Ён моўчкі пацалаваў яе руку.

— Я даведаўся, што вы жывая і прыехалі ў нашу краіну ў госці. У мяне нядаўна быў інфаркт. Урачы забаранялі мне ехаць... Але ці мог я не ўбачыць вас?

Гэта была другая сустрэча. Першы раз яны сустрэліся інакш.

Украінскае партызанскае злучэнне двойчы Героя Савецкага Саюза генерал-маёра Сідара Каўпака ў красавіку 1943 года падыйшло да ракі Прыпяць. Каўпак выбраў для базы раён мястэчка Мухаеды, каб адтуль разгарнуць сваю баявую дзейнасць.

Трэба было высветліць, ці існуе на самай справе непрыступны для Чырвонай Арміі «Дняпроўскі вал», аб якім крычалі немцы. Што гэта за «вал», як праціўнік пабудаваў абарону на берагах Дняпра?

Нечакана батальёны Каўпака аказаліся запёртымі нямецка-фашысцкімі часцямі ў міжрэччы Дняпра і Прыпяці. Карныя палкі цяснілі партызан. Становішча каўпакаўцаў было крытычным.

План Каўпака быў больш чым дзёрзкім.

— Трэба ўгаварыць камандзіра славацкага карнага палка здаць полк нам. Калі ж ён адмовіцца, угаварыць яго заключыць з намі тайнае перамір'е. Тады наша злучэнне вырвецца з міжрэчча.

Камандаванне пачало шукаць чалавека, які б устанавіў сувязь з камандзірам варажлага палка і павёў з ім перагаворы. І тады «Карпаўна» — маладая настаўніца з вёскі Мухаеды сказала:

— Пайду я.

Раўняй у мястэчку Хойнікі з'явілася маладая, элегантна апранутая жанчына. Яна ўпэўнена накіравалася да двухпавярховага дома ў парку, дзе знаходзіўся штаб карнага палка.

— Мне трэба бачыць пана падпалкоўніка Іозефа Гусара.

— Падпалкоўніка няма, — адказаў адзін з афіцэраў.

— Як няма? А вось ён стаіць, — сказала жанчына, усміхаючыся афіцэрам, і кінула камандзіру палка. Той выйшаў наперад:

— Што вам трэба?

— Пан падпалкоўнік, мне трэба пагаварыць з вамі па асабістай справе, — сказала жанчына.

Ён уважліва паглядзеў на незнаёмую і запрасіў у штаб. Яны падняліся на другі паверх і ўвайшлі ў кабінет. Падпалкоўнік прапанаваў госці крэсла.

— Што вам трэба? — спытаў ён у другі раз.

«Карпаўна», а гэта была яна, адказала, што прыйшла як прадстаўнік Чырвонай Арміі.

— Якой арміі? Наколькі мне вядома, Чырвоная Армія не падыйшла яшчэ нават да Дняпра.

— Смела глядзячы яму ў вочы, яна адказала:

— Чырвонай Арміі, якая дзейнічае ў тыле нямецкіх войск. Мой генерал заклікае вас пачаць дзейнічаць так, як дзейнічаюць сапраўдныя патрыёты Чэхаславакіі, як дзейнічае палкоўнік Людвік Свобода.

Падпалкоўнік застукаў пальцамі па сталае.

— А ці ведаеце вы, што я праз пяць хвілін расстраляю вас?

— Ведаю.

— Чаму ж вы прыйшлі на немінучую смерць?

— Аб смерці, калі жадаеце, пагаворым у канцы нашай размовы. А цяпер слухайце. Я прынесла вам пісьмо ад генерала Каўпака...

— Каўпака? — перапытаў ён. — Ад самога Каўпака?..

Давайце пісьмо. Надарваўшы пояс спадніцы, «Карпаўна» дастала шматок ад парашута і падала яму. Ён пакруціў у руках анучку і пачаў здзіўлена разглядаць незвычайнае пісьмо.

— Але я дрэнна чытаю па-руску, — сказаў ён.

«Карпаўна» сама прачытала яму пісьмо.

— На парламенцёрскія перагаворы з генералам Каўпаком я не пайду. Не маю ніякага права паставіць пад пагрозу знішчэння шэсць тысяч сем'яў маіх салдат і афіцэраў. А немцы іменна так і зрабяць. Я ведаю, усе нашы салдаты на баку рускіх. Асабіста я з Хойнік адпусціў на свабоду трох вашых людзей. Ім пагражаў расстрэл. Большага пакуль зрабіць не магу.

Ён змоўк. За акном у парку цвыркалі вераб'і. Падпалкоўнік падыйшоў да «Карпаўны».

— У гэтым раёне канцэнтруецца вялікая групоўка нямецкіх войск, — сказаў ён шэптам. — Немцы падцягваюць сюды матарызаваную пяхоту, артылерыю і танкі. Яны распрацоўваюць аперацыю «мокры мяшок». Перадайце генералу Каўпаку, што я рэкамендую яму неадкладна, паўтараю, неадкладна пачаць перакідку сваіх войск на правы бераг Прыпяці. На тым беразе нямецкіх часцей няма. Інакш немцы скінуць вас у Дняпр і Прыпяць. У пераправе выратаванне войск Каўпака.

У суседнім пакоі пачуўся шум, і ён сеў за пісьмовы стол. Прыслухаўся. Калі сціхла, шэптам сказаў:

— Перадайце генералу Каўпаку, што я з ім заключаю тайнае перамір'е. Калі немцы пагоняць наш полк у бой супраць яго падроздзяленняў, мае салдаты будуць страляць уверх. Перадайце генералу Каўпаку маю просьбу — аддаць загад страляць паверх галоў. Ідзіце!..

Так скончылася іх першая сустрэча. І вось праз дваццаць пяць год у нумары браціслаўскай гасцініцы славак Іозеф Гусар паціва пацалаваў руку беларускай партызанкі.

— Я вельмі хвалюся за вас, — сказаў ён. — Калі Каўпак пачаў будаваць пераправу, я зразумеў, што вы дайшлі шчасліва. І калі вы рыхтавалі пераправу, і калі перапраўляліся, мой полк за двое сутак страляў, імітуючай бой, патраціў вельмі многа боепрыпасаў. Калі б толькі немцы ведалі... Ці зразумеў гэта партызаны?

— Мы ўсё зразумелі, таварыш Гусар, — сказала былая разведчыца, усміхаючыся. — Таму і пабудавалі добрую пераправу і перакінулі на правы бераг Прыпяці не толькі людзей, але і коней, артылерыю, павозкі. Мы тады двухдзённую стрэльбу вашага палка назвалі салютам дружбы нашых народаў. А што было з вамі потым?

— Немцы ў хуткім часе знялі нас і як ненадзейны полк адправілі ў Славакію. А куды пайшлі вашы шляхі?

— Але «Карпаўна» не паспела адказаць. Дзверы расчыніліся, і шумная група былых партызан-славакаў увайшла ў нумар.

— Пара ехаць. Партызанскае вогнішча вось-вось загарыцца.

А потым яны дружнай сям'ёй сядзелі ля вогнішча. У водблесках полымя ажывалі ўспаміны.

Шумна весяліліся партызаны, падымаючы чаркі за сустрэчу. Стары Іозеф Гусар сядзеў побач з «Карпаўнай».

— Вы так і не расказалі мне аб сабе, — сказаў ён.

— Пасля прыпяцкай пераправы хадзіла з каўпакаўцамі ў рэйды на Карпаты, у Польшчу, ва Усходнюю Прусію, на захад Беларусі. У лістападзе сорак чацвёртага года вярнулася ў Нароўлю — ёсць такі гарадок на Гомельшчыне. Назначылі мяне дырэктарам адзінай у Нароўлі сярэдняй школы. Будынак быў разбіты. Аднаўлялі і мы, настаўнікі, і дзеці. З таго часу наша школа выпусціла больш тысячы рэбят.

Вогнішча дагарала. Прыйшоў час развітання.

Ужо ў Браціславе, перад самым ад'ездам, Іозеф Гусар сказаў:

— Пісьмо Каўпака цэлае. Памятаеце, тое, на кавалку парашута. Я захоўваў яго ўсю ваіну. А потым перадаў у наш ваенны музей. Гэты незвычайны дакумент будзе заўсёды нагадваць аб баявым братэрстве славян.

Л. КОРАБАУ,
АДН.

Брэсцкі народны ансамбль «Радасць» — удзельнік еўрапейскага фестывалю фальклорнага танца, які адбудзецца гэтым летам у Францыі. Самадзейныя артысты пакажуць французскім глядачам «Палескую рапсодыю», рускі танец «За акаліцай». Пасля фестывалю ансамбль накіруецца ў гастрольнае турне па краіне. Цяпер калектыў рыхтуецца да гэтай адказнай і ганаровай паездкі. НА ЗДЫМКУ: фрагмент з танца «Палеская рапсодыя» ў выкананні артыстаў ансамбля «Радасць».

Максім ТАНК

Калі мы толькі ўзнімем рукі —
Мільёны белых, жоўтых, чорных, —
Падняць мы зможам нават сонца
Вышэй усіх вяршыняў горных.
Калі ж свае далоні злучым —
Жывым вянком мы апаяшам,
Вянком рук чорных, белых, жоўтых, —
Планету зраненую нашу.
Калі ж мы кулакі апусцім —
Мільёны жоўтых, чорных, белых, —
Спадуць апошнія кайданы,
Гром страсяне сусветам цэлым.
Таму, браты, напоўнім кубкі
Віном кіпучым, ясным, зорным
І ўзнімем высака за дружбу
Рук нашых белых, жоўтых, чорных!

АНТЫФАШЫСТЫ ІДУЦЬ У БОЙ

Венцэль ЛЕЙС.

Эміль КРУМЕЛЬ.

Ота БРАЙГ.

Рудзі БЛЯЙЛЬ.

(Працяг. Пачатак у № 17). Пасля кароткатэрміновай падрыхтоўкі ў партызанскім лагерах пад Валдаем мы выйшлі ў размяшчэнне 7-й ленынградскай партызанскай брыгады.

Гадзіна з лішнім лету, і мы заўважылі партызанскія сігнальныя агні. Байцы гру-

пы адзін за другім пакінулі самалёт. Хаця да гэтага ніхто, акрамя мяне, не скакаў з парашутам, а некаторыя нават наогул не ляталі на самалёце, дэсанціраванне ў асноўным прайшло добра. Праўда, не абыйшлося без здарэнняў. Партызаны, якія дзяжурылі на аэрадроме, бы-

лі папярэджаны аб дэсанце, але, пачуўшы нямецкую мову, паднялі трывогу. Яны падумалі, што гітлераўцы, выявіўшы сігнальныя агні партызан, скінулі ў размяшчэнне брыгады свой дэсант. Пагаслі сігнальныя вогнішчы, паднялася страляніна. Апошнія нашы байцы прызямля-

ліся ў непрагляднай цемры. Аднак пасля непрацяглых перагавораў усё наладзілася. Незвычайны склад групы і тое, што яна была дэсанціравана ў самым цэнтры размяшчэння брыгады, дзе знаходзіліся штаб, шпіталі, склады харчавання і боепрыпасаў, накладвала вялікую

адказнасць на камандаванне брыгады, якое з поўнай падставай чакала праверкі надзейнасці нашых таварышаў у баі.

Праверка адбылася літаральна на наступны дзень. Разам з партызанамі з другога атрада мы выйшлі на сваё першае баявое заданне. Заданне было самае простае: трэба было наладзіць засаду і атакаваць транспартную калону праціўніка на шашы Пскоў — Ленінград.

Зіма ў той год наступіла рана, рана выпаў снег. Партызаны і байцы нашай групы размясціліся ў 10—12 метрах ад шашы пад дрэвамі. Чакалі цэлыя суткі, але ні адной нямецкай машыны не паказалася на дарозе. У пачатку наступнай ночы, злыя і замёрзлыя, адыйшлі мы ў лес, каб сагрэцца, і незадоўга да світання зноў занялі свае месцы ў засадзе. Трэба сказаць, што к 1943 году немцы, баючыся партызанскіх засад, адзіночныя машыны на дарогі не выпускалі. Іх збіралі калонамі. Прычым транспартнай калоне папярэднічала, як правіла, калона карнікаў для працосвання дарогі і прылягаючага да яе

МАРШРУТ ДРУЖБЫ

Характэрнай рысай нашага часу з'яўляецца імкненне народаў розных краін і кантынентаў да ўсё больш цесных узаемных адносін. За гэтым стаіць не якая-небудзь пустая цікавасць да таго, што там адбываецца ў суседніх дзяржавах, а зусім заканамернае жаданне людзей жыць у міры і дружбе.

Важным шляхам умацавання сувязі і супрацоўніцтва паміж народамі з'яўляецца традыцыйны Сусветны дзень гарадоў-пабрацімаў, які праводзіцца сёлета пад знакам згуртавання жыхароў гарадоў для сумесных дзеянняў у абарону міру, у імя спынення вайны ў В'етнаме і разрадка міжнароднай напружанасці.

Маршрут Мінск — Націнгем даўно ўжо з'яўляецца маршрутам міру і дружбы. Больш як дванаццаць гадоў стаіцца Беларусі і адзін з буйнейшых прамысловых цэнтраў Вялікабрытаніі з'яўляюцца гарадамі-пабрацімамі. Узаемны абмен дэлегацыямі, выстаўкамі, пісьмамі — вось няпоўны пералік кантактаў паміж устаноўкамі і арганізацыямі двух гарадоў, што ажыццяўляюцца па лініі Мінскага гарсавета і муніцыпалітэта Націнгема.

Вялікае значэнне гэтых зносін для народаў Беларусі і Англіі падкрэслівалася не раз. Так, у 1962 годзе турыстычная група з Націнгема, якая прыехала ў наш горад, каб лепш пазнаёміцца са сталіцай рэспублікі і яе жыхарамі, прывезла мінчанам пісьмы і пасланны ад розных арганізацый і асобных грамадзян. Адно з гэтых пасланяў належала лорд-мэру Націнгема пану С. Хілу, які пісаў: «Я не магу ўпусціць магчымасць падкрэсліць жыццёвую важнасць дружбы нашых вялікіх народаў. Я веру, што мір і шчасце ўсяго свету залежаць ад гэтай дружбы. Мы можам навучыцца адзін у аднаго. Свет навукі робіць гіганцкія крокі ва ўсіх галінах, але неабходна, каб рука аб руку разам з прагрэсам навуковых і тэхнічных ведаў людзі набывалі ўсё больш ведаў і мудрасці з тым, каб мір і спакой вынічалі з хаосу і раздзялення». У сваю чаргу мінчане накіравалі англійскім сябрам пасланны ў адказ, у якіх былі пажаданні міру і дружбы і расказвалася

А. СОБАЛЕУ,
сакратар выканкома
Мінскага гарадскога
Савета дэпутатаў
працоўных

аб шматгранным жыцці беларускага народа.

Самыя разнастайныя кантакты звязваюць жыхароў Мінска і Націнгема. Шмат разоў госці з далёкага англійскага горада бывалі ў старадаўняй сталіцы Беларусі. Са шматлікага раду візітаў сяброў з туманнага Альбіёна мне хацелася б выдзеліць два, магчыма не вельмі яркія на першы погляд, але вельмі паказальныя з пункту гледжання шырынні кантактаў, якія звязваюць мінчан і націнгемцаў. Я маю на ўвазе прыезд у Мінск турыстычнай групы, якая прывезла нам у падарунак песню кампазітара Г. Купера на словы паэтысы Б. Парвін «Для сяброў у Мінску», і наведанне беларускай сталіцы вядомым англійскім кветкаводам Г. Уіткрофтам, які падарыў гораду чаранкі выведзеных ім руж гатунку «Мір». «Дружба і мір» — вось тры два словы, якія з'явіліся дэвізам Мінска і Націнгема.

Вялікім днём дружбы нашых народаў і прыкладам цеснага супрацоўніцтва гарадоў-пабрацімаў з'явілася 26 лютага 1964 года, калі ў Націнгеме адбыўся ўрачысты прыём з выпадку 40-годдзя ўстанаўлення дыпламатычных адносін паміж Вялікабрытаніяй і СССР. Выступаючы на гэтым прыёме, прэзідэнт мясцовага аддзялення Таварыства англа-савецкай дружбы д-р Дуглас прывітаў імяла цэлы слоў Мінску і заклікаў да ўмацавання брацкіх сувязей паміж нашымі гарадамі.

Са свайго боку, прымаючы гасцей з Вялікабрытаніі, мы нязменна імкнуліся як мага паўней задавоць іх цікавасць да жыцця нашага горада. Усім групам і асобным грамадзянам, якія прыязджаюць у Мінск, прадастаўляюцца шырокія магчымасці знаёмства з рознымі бакамі рэчаіснасці: яны могуць наве-

даць прамысловыя прадпрыемствы, установы культуры, сустрэцца з людзьмі розных прафесій і інтарэсаў.

Важным момантам у развіцці дружэлюбных сувязей паміж нашымі гарадамі з'явіўся зроблены тры гады назад візіт у Націнгем афіцыйнай дэлегацыі Мінскага гарадскога Савета дэпутатаў працоўных, якая прыняла ўдзел у падпісанні сумеснай «Заявы аб намерах», дзе прадугледжвалася пашырэнне кантактаў паміж гарадамі-пабрацімамі. У канцы красавіка 1967 года ў Мінску гасціла дэлегацыя муніцыпалітэта Націнгема на чале з лорд-мэрам Персі Холандам, візіт якой з'явіўся далейшым развіццём сяброўскіх сувязей паміж нашымі гарадамі. У плане практычнага ажыццяўлення намечаных мерапрыемстваў на працягу 1967 года ў Націнгеме было шырока адзначана 50-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. З мэтай больш яркага асвятлення дасягненняў нашай дзяржавы Мінскі гарсавет накіраваў у Націнгем выстаўку беларускай народнай творчасці і выстаўку беларускіх сувеніраў, выстаўку дзіцячага малюнка і фотаўстаўкі аб сучаснай Беларусі, грамплацінкі і альбомы, брашур і буклеты аб рэспубліцы і Мінску. Гэтыя матэрыялы экспанаваліся затым і ў іншых англійскіх гарадах — Бірмінгеме, Шэфілдзе і г. д. У тым жа годзе ў Націнгеме гучала беларуская музыка ў канцэрце пад кіраўніцтвам Віталія Катаева. У націнгемскай карціннай галерэі на Вікторыя-стрыт былі выстаўлены карціны беларускіх мастакоў.

Усе вышэй названыя прыклады сведчаць аб тым, што існуюць магчымасці для далейшага пашырэння і ўмацавання кантактаў паміж гарадамі-пабрацімамі, якія, на жаль, у апошні час сталі крыху слабейшыя, праўда, не па нашай віне.

Людзі імкнуцца да міру і дружбы, бо ў іх бачаць натуральнае ўвасабленне самых патаемных чалавечых жаданняў — зрабіць шчаслівым жыццё цяперашніх і будучых пакаленняў. Гэтаму і закліканы служыць брацкія сувязі паміж асобнымі гарадамі, народамі і дзяржавамі, якія развіваюцца зараз.

У ІХ РУКАХ — КЛЮЧЫ АД НЕБА

БУДНІ МІНСКІХ МЕТЭАРОЛАГАУ

Самалёт ішоў зададзеным курсам. Нечакана пілот атрымаў загад з зямлі — змяніць курс. Што здарылася! На пульце радыёлакатара Мінскай метэаралагічнай абсерваторыі выявілі небяспечны навалінічны ўчастак. І хоць маланкі бліскалі далёка ад Мінска, на пульце дакладна вызначылі іх каардынаты і перадалі ў аэропорт. А праз некалькі хвілін самалёт абыйшоў навалініцу. Гэта толькі нязначная частка таго, над чым працуе калектыў абсерваторыі. Адсюль перадаюць дадзеныя ў бюро надвор'я, тут прымаюць звесткі з усіх куткоў рэспублікі аб тэмпературы і вільготнасці глебы, праводзяцца курсы па вывучэнню эксплуатацыі аўтаматычных метэаралагічных станцый, вядзецца вялікая навуковая работа.

НА ЗДЫМКАХ:

1. На самай верхняй пляцоўцы метэаралагічнай абсерваторыі.
2. Каб вызначыць тэмпературу, вільготнасць, ціск паветра, тэхнікі-аэролагі Клава СМІРНОВА і Ала РАЗНІЧЭНКА штодзень запускаюць у атмасферу радыёзонды.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

лесу. Першапачаткова меркавалася карнікі прапусціць, а атакаваць транспартную калону. Але паколькі машыны наогул не з'яўляліся, было вырашана атакаваць лобную калону, якая з'явіцца на шляху.

І вось як толькі пачало світаць, пачуўся гул матораў. Усе падрыхтаваліся да бою. У мяне мільганула думка: як павядуць сябе нашы немцы? На ўсякі выпадак, хутчэй механічна, паклаў гранату за пазуху. Калона машын набліжаецца, ужо выразна чуваць нямецкая мова. Машыны калы 50. У кожнай з іх карнікі ў белых маскіраваных халатах. На кабінах устаноўлены станкавыя кулямёты, у кузавах мінамёты. Фашысты няспынна абстрэльваюць прылягаючую мясцовасць і дарогу. Наперадзе раздаецца выбух — сігнал да бою. Гэта група падручнікоў узарвала мосцік на шляху, як толькі на яго ўз'ехалі фашысцкая танкетка.

У машыны гітлераўцаў паліцелі гранаты, загаварылі аўтаматы партызан і нашых антыфашыстаў. Кінуў і я свае процітанкавыя гранаты. Але адлегласць да ворага была такой малой, што асколак адной з маіх гранат трапіў мне ў грудзі. Заціснуў рану шапкой. Перавязаць

некалі. Бой працягваўся лічаныя хвіліны. Палалі падпаленыя машыны. Гітлераўскія карнікі, а іх было каля 300 чалавек, спрабавалі адрыцца нам шлях да адступлення. Але партызаны, якія выдатна арыентаваліся на мясцовасці, павялі групы адразу не ў лес, дзе яна магла быць перахопленая карнікамі, а ўздоўж дарогі ў бок супрацьлеглы руху калоны. Затым мы павярнулі ў лес і, не страцішы ніводнага чалавека, вярнуліся на базу.

Так адбылося першае баявое хрышчэнне нашай групы. Нямецкія антыфашысты ў баі з гітлераўцамі завявалі права на поўны давер.

У групу быў уключаны антыфашыст Мор. У палон да нас трапіў цяжка паранены. Савецкія ўрачы выратавалі яму жыццё, але давялося ампутаваць руку. Вось яму і было даручана даставіць асабістае пісьмо генерала артылерыі Вальтэра фон Зейдліца, які трапіў да нас у палон, фельдмаршала Г. Кюхлера. У пісьме Зейдліц прапаноўваў Кюхлеру адмовіцца падпарадкавацца Гітлеру. Зразумела, ні Зейдліц, ні савецкае камандаванне не спадзяваліся, што гітлераўскі фельдмаршал зробіць, як раіць Зейдліц. Задача заклочалася ў тым, каб як мага больш нямецкіх салдат і афі-

цэраў даведлася аб тым, што палонны нямецкі генерал накіраваў пісьмо галоўнакамандуючаму Паўночнай групы. Перш чым трапіць да Кюхлера, Мор даваўся прайсці праз многія інстанцыі. Важна было і другое: давесці да ведама нямецкіх салдат, што палонным захоўваецца жыццё, аказваецца медыцынская дапамога і г. д. Мор заданне выканаў: пісьмо было ўручана адрасату. Як і было задумана, у групу ён не вярнуўся. У яго «легендзе» было сказана, што савецкае камандаванне праявіла да яго асаблівую гуманнасць: улічваючы, што ён інвалід, яму было дазволена вярнуцца дадому і адначасова было загадана перадаць пісьмо Зейдліцу.

З мэтай праверкі надзейнасці дакументаў, якімі былі забяспечаны члены групы, праз 10 дзён пасля Мора ў гарызон праціўніка быў паланы Герман Фейдлінг. Ён вярнуўся на другія суткі, пасля чаго выканаў заданне. Ён пераначаваў у салдацкім доме, дзе афіцыйна зарэгістраваўся, сабраў важныя разведдадзеныя, распаўсюдзіў лістоўкі і газеты Нацыянальнага камітэта «Свабодная Германія». Яго дакументы аказаліся зусім надзейнымі.

Выдатна праявілі сябе антыфашысты ў баях з карніка-

мі. Прадчуваючы блізкае наступленне савецкіх войск, нямецка-фашысцкае камандаванне вырашыла ажыццявіць шырокую карную экспедыцыю супраць партызан. Гітлераўцы выступілі ноччу пад новы, 1944 год. Супраць 7-й Ленінградскай брыгады былі кінуты буйныя сілы ворага з раёна Пскова. Праціўніку ўдалося збіць першыя партызанскія заслоны.

Абстаноўка стварылася цяжкая. Пад агнём праціўніка трэба было эвакуіраваць з лесу некалькі соцень жанчын і дзяцей з бліжэйшых вёсак, перамясціць штаб брыгады і г. д. У атрадзе прыкрыцця разам з партызанамі змагаліся і байцы нашай групы. Яны адыходзілі апошнімі. Гітлераўцы не адважыліся паглыбіцца ў лес і праз тыдзень знялі блокаду. Зону пустыні пакінулі пасля сябе карнікі. Дамы, якія яшчэ захоўваліся да гэтага, былі спалены, зямлянікі і скляпенні, дзе хаваліся жыхары, узарваны. Усё насельніцтва, а гэта былі ў асноўным старыя і дзеці, якія не паспелі схаватца ў лесе, было па-зверску знішчана. Фашысты іх нават не расстрэльвалі. Яны спалівалі людзей, а зямлянікі закідвалі супрацьтанкавымі гранатамі.

Страшная карціна паўстала перад намі, калі мы вярнуліся ў гэтыя мясціны: зняве-

чаныя, спаленыя трупы дзяцей, жанчын, старых, абугленыя коміны... Партызаны, загартаваныя ў барацьбе, не маглі стрываць сляз. Нашы антыфашысты хадзілі змочаныя, яны не маглі глядзець у вочы сваім баявым таварышам. Гэтыя ж зверствы былі справай рук іх суайчыннікаў.

На зверскую расправу над безабароннымі дзецьмі, жанчынамі і старымі партызанамі адказаў новымі баявымі аперацыямі. Узрываўся воражыя склады, масты, ляцелі пад адхон воінскія эшалоны. І амаль кожную ноч з партызанамі адпраўляліся на заданне немцы-антыфашысты.

Асабліва мне запомніўся рэйд на чыгунку Ленінград—Пскоў 11 лютага 1944 года. Падысці да чыгункі было не проста. Перш за ўсё трэба было перасячы шасэ, па якому няспынна рухаліся адступаючыя калоны ворага. Выбраўшы разрыў паміж калонамі, атрад рыўком перабраўся праз шасэ. Без асаблівых перашкод пераадолелі дзесяцікіламетровы ўчастак паміж шасэ і чыгункай і раздзяліліся на дзве групы. Адна група павінна была вывесці са строю дарогу, якая ішла на поўнач, другая — дарогу на поўдзень. Астатнія партызаны складалі групы аховы.

(Працяг будзе)

КАСТРЫЧНИКАМ МАБІЛІЗАВАНЫ

Ілья Гурскаму —
70 год

Ілья Данілавіч Гурскі прыйшоў у беларускую літаратуру ў канцы 20-х гадоў, маючы за плячыма значны жыццёвы вопыт і сфарміраваны светапогляд камуніста. Усё гэта дапамагло яму, актыўнаму ўдзельніку грамадзянскай вайны і мірнага сацыялістычнага будаўніцтва, знайсці найбольш надзённы тэмы для сваёй літаратурнай працы і стварыць праўдзівыя мастацкія творы.

Нарадзіўся Ілья Данілавіч Гурскі 26 красавіка 1899 года ў вёсцы Замосце Уздзенскага раёна ў сям'і селяніна-бедняка. У чатырнаццаць гадоў пачаў самастойнае працоўнае жыццё — працаваў батраком у маёнтку, а ў 1916 годзе паступіў рабочым на Абухаўскі завод у Петраградзе. Працуючы на заводзе, І. Гурскі прымаў актыўны ўдзел у рэвалюцыйным руху. На гэтым жа заводзе ў маі 1917 года ён слухаў палымную прамову Уладзіміра Ільіча Леніна, з прагнасцю ўбіраў у сябе словы большавіцкай праўды.

У рады Камуністычнай партыі ўступіў у 1919 годзе. Затым амаль пяць гадоў служыў у Чырвонай Арміі, удзельнічаў у баях. На Паўднёвым фронце быў камісарам роты 101-га стралковага палка 12-й арміі імя Петраградскага Савета.

Дэмабілізаваўшыся з Чырвонай Арміі, І. Гурскі працаваў у Мінску на кіруючых пасадах. Закончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт і аспірантуру пры Акадэміі навук БССР. У 1935—1941 гадах — рэдактар газеты «Літаратура і мастацтва».

У гады Вялікай Айчыннай вайны І. Гурскі рэдагаваў газету «За свабодную Беларусь» і сатырычны часопіс «Партызанская дубінка». У пасляваенныя гады доўгі час быў галоўным рэдактарам часопіса «Беларусь».

І. Гурскі пачынае сваю літаратурную дзейнасць як драматург.

Першае апавяданне «Марына», напісанае па прапанове Янкі Купалы, І. Гурскі надрукаваў у 1934 г. у газеце «Звязда».

Сярод праязных твораў, напісаных у гэты час, асобнае месца па глыбіні і выразнасці думкі займае апавяданне «Перад бурай». У ім створан яркі вобраз вялікага

правадыра працоўных Ул. І. Леніна.

У гады Вялікай Айчыннай вайны І. Гурскі, працуючы ў франтавым друку, часта выступаў з нарысамі, апавяданнямі і артыкуламі, выкрываў зварынае аблічча фашысцкіх захопнікаў. Тэму барацьбы з фашысцкімі захопнікамі Гурскі распрацоўвае ў апавесці «Лясныя салдаты» (1944), у зборніках апавяданняў і рамана «У агні» (1952).

Аповесць «Лясныя салдаты», а таксама шматлікія апавяданні былі для пісьменніка своеасаблівым падрыхтоўчым этапам для стварэння вялікага рамана «У агні». У гэтым творы пісьменнік шырока і праўдзіва адлюстроўвае партызанскі рух на Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

На працягу некалькіх гадоў І. Гурскі працаваў над рамана-хронікай «Вецер веку», які выданы на беларускай і рускай мовах. Раман складаецца з трох кніг «Мір хацінам», «Улада Саветам», «Народная буря». Звязаныя адной сюжэтнай лініяй, яны робяць нас сведкамі гістарычных падзей, якія адбываліся ў Петраградзе, Беларусі і на Заходнім фронце ў першы буржуазна-дэмакратычнай і сацыялістычнай рэвалюцый.

Нядаўна пісьменнік закончыў працу над вялікім рамана «Радзіма», у якім адлюстроўваецца жыццё эмігрантаў. Цяпер ён паспяхова працуе над новымі часткамі рамана «Вецер веку», прысвечанымі гістарычным падзеям, якія адбываліся ў Савецкай Беларусі ў першыя гады мірнага сацыялістычнага будаўніцтва.

І. Гурскі — заслужаны дзеяч культуры Беларускай ССР, член прэзідыума Саюза пісьменнікаў БССР. Ён узнагароджаны ордэнамі Леніна, Працоўнага Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі, «Знак Пашаны» і медалямі.

І. ЖЫДОВІЧ,
кандыдат філалагічных навук.

Рэстаўрацыя Вялікага Крамлёўскага палаца

Са ста з лішнім тысяч савецкіх людзей, якія штодзень прыязджаюць па сваіх справах у Маскву, з многіх тысяч замежных турыстаў, што госцяць у савецкай сталіцы, мала знойдзецца такіх, хто б не захацеў пабываць у Крамлі, пазнаёміцца з яго будынкамі. На прыкладзе Крамля няцяжка пераканацца, як многа робіцца ў Савецкім Саюзе для захавання бяспэтных помнікаў рускага зодства.

Толькі што завершана першая чарга работ па рэканструкцыі і рэстаўрацыі Вялікага Крамлёўскага палаца, будынка выдатнага і шырока вядомага. З трыбуны палаца выступаў Уладзімір Ільіч Ленін. Тут праводзіліся з'езды КПСС, праходзяць сесіі Вярхоўных Саветаў СССР і РСФСР, наладжваюцца ўрачыстыя прыёмы.

Вялікі Крамлёўскі палац стаіць на ўзгорку, дзе восем стагоддзяў назад была закладзена Масква. Палац — гэта комплекс будынкаў, якія ўзводзіліся ў розныя эпохі, пачынаючы з XV стагоддзя. Гранавітая палата, Святыя сенцы, Царыцына палата, Церамны палац — сведкі сёвай мінуўшчыны. У 1837—1849 гадах пад кіраўніцтвам архітэктара Тона была ўзведзена новая частка палаца, звернутая да Масква-ракі. У ёй — вестыбюль, парадная лесьвіца, анфілада залаў, прысвечаных рускім ордэнам, царскія апартаменты — так званая «Уласная палова», Екацярынінскія залы.

Інтэр'еры палаца пакідаюць велізарнае ўражанне. Гэта сапраўдная сімфонія мастацкага майстэрства, творчага натхнення. Выключна прыгожыя гэтыя залы, аздобленыя натуральным або штучным мармурам, шаўковым штофам. Арнаментальная разьба, інкруставаныя бурштынам, чарапахай, металам дзверы, стыльная мэбля, выдатныя ўзоры прыкладнага мастацтва.

Але гады няўмольна рабілі сваю справу. Частковыя абнаўленні, якія выконваліся ў розныя часы, давалі толькі часовы эффект.

Патрэбна была рэканструкцыя. Перад архітэктарамі і будаўнікамі былі пастаўлены дзве абавязковыя ўмовы: першая — не парушаць гісторыка-мастацкі вобраз палаца, другая — аднавіць дэталі, пашкоджаныя часам.

Аб маштабах работы, зробленай у Георгіеўскай зале, сведчаць лічбы: на кожны квадратны метр выдатнага скульптурнага дэкору залы было дадзена ўстаноўлена 17 умацаванняў з нержавеючага металу, якія злучылі дэкор са скляпеннем. Усяго патрэбна было 37 тысяч такіх умацаванняў. Васьмігранная Уладзімірская зала, ня-

гледзячы на параўнальна невялікую велічыню, дзякуючы аркадзе-галерэі другога яруса і паліхромнаму дэкору па архітэктурны не толькі не ўступае, але і пераўзыходзіць многія іншыя памяшканні. Тут давалася, у прыватнасці, рэстаўраваць убранства купала, завершанага светавым ліхтаром.

Гранавітая палата — найбольш старажытная частка комплексу. Невялікі гістарычны экскурс. Першапачаткова цэнтральны чатырохгранны стоўп палаты, абліцаваны белакаменнымі блокамі, быў упрыгожаны пазалочанай разьбой, а сцены і скляпенні распісаны. Пажар знішчыў роспіс.

Паводле апісанняў жывапісца XVII стагоддзя Сімана Ушакова, мастакі-палішане браты Белаусавы ў 1882 годзе нанова распісалі палату. Рэльефную дэкарацыю стаўпа яны замянілі жывапісным арнаментом. Такім стоўп і паўстаў перад рэстаўратарамі.

Вывучэнне старажытных дакументаў і зробленыя на месцы раскрыцці прынеслі радасную знаходку: пад распісанымі шчытамі стаўпа аказаліся рэшткі некалі ссечанага арнаментальнага рэльефу.

Аднавіць яго ў пачатковым выглядзе і матэрыялы аказалася немагчымым. І тады рэстаўратары прынялі другое рашэнне. Было вядома, што яшчэ ў 20-х гадах заслужаны дзеяч мастацтваў Мікалай Паміранцаў выявіў у сховішчы былога Румянцаўскага музея часткі знятага са стаўпа сапраўднага алебастравага рэльефу XVIII стагоддзя. А паколькі ўзор ёсць, ёсць магчымасць аднавіць рэльефную дэкарацыю, якая лічылася страчанай. Так і было зроблена.

Рэстаўруючы каштоўную мэблю, прадметы прыкладнага мастацтва, дзверы з інкруставанага палісандру, амаранту, чынары, чырванадрушчыкі прадэманстравалі цуды мастацтва.

З першага позірку ў велізарнай зале пасяджэнняў, якая змяшчае каля 2 500 чалавек, усё засталася без змен. Сапраўды, архітэктурнае рашэнне захавана ранейшае. Тым не менш будаўнікі нямаюць тут папрацаваць. Дастаткова скажаць, што трыбуна прэзідыума, падлога партэра і балконы выкананы занава, па сталёвых бэльках. Паявіліся колькасць лож для дыпкорпуса. Ажыццёўлена дасканалая сістэма вентыляцыі, кандыцыянавання паветра, электрасвятлення.

Першая чарга работ завершана. Наперадзе новыя захапляючыя задачы.

АДН.

КАРЭЛЬСКІЯ САМАЦВЕТЫ

Яшчэ ў мінулыя стагоддзі разведчыкі карэльскага мармуру і граніту знаходзілі каштоўныя і паўкаштоўныя каменні. Шырокім попытам карысталіся ў той час шліфаваныя і паліраваныя бледна-бэзавыя аметысты з Воўквострава. Быў знойдзены таксама «сонечны камень», колер якога вар'іраваў ад бледна-ружовага да чырвонага, агат, гранат.

Але ўсё гэта былі вы-

падковыя знаходкі, яны не мелі прамысловых прапцовак. І вось цяпер у Карэлі праводзіцца першая з часоў стварэння трэста «Рускія самацветы» разведка каштоўных і паўкаштоўных каменняў.

У начальніка экспедыцыйнага геалагічнага атрада В. Піваварова сабралася калекцыя знойдзеных тут мінералаў. Вось аграбены цёмна-чырвоны крышталі гранату. Месца-

нараджэнне ювелірных гранатаў знойдзена ў Паўднёвай Карэлі, у Пігкярэнцкім раёне. Празрыстыя цёмна-сінія крышталі — гэта аметысты, знойдзеныя ў скалістых месцах на ўзбярэжжы Белага мора. Кварц з яркімі залацістымі іскрынкамі, «сонечны камень», светлы шпат з блакітаватым бляскам унутры — «лунны камень». Усё гэта перспектыўныя для распрацоўкі мінералы.

ДАРОГІ КЛІЧУЦЬ...

Фотазэцюд М. АМЕЛЬЧАНКІ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.

РУКАМІ СІБІРСКІХ МАЙСТРОЎ

У Краснаярску адкрылася выстаўка сібірскіх сувеніраў. Точаныя драўляныя бочачкі пад мёд, бярозавыя кубкі, з якіх сібірскія першапраходцы на прывалах плі моцны духмяны наптак, драўля-

ныя гузікі на густ самых патрабавальных модніц. Здыўляючыя па прыгажосці і майстэрству сувеніры з шэрага, ружовага мармуру, высакароднага оніксу, берашыту.

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77-

ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 6-18-88, 3-15-15.